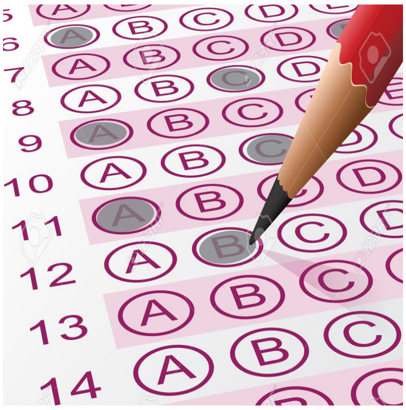

Qormaata Biyyoollessa fi Kan biroof Milkaaâ€™uf

Description

Duraan durse barattoota qormaata biyyoolessa kutaa 12ffaa fudhataniif hamileen keessan hin cabin, carraaqin keessan akkanumatti kan hafu hin taâ€™in isiniin jedha. Qormaata jechuun hangam ati jabaa akka taate si qoruuf kan sitti dhufuudha. Qormaanni kan waraqaa irratti qoramnu qofa osoo hin taâ€™in jireenyu mataan ishii qormaata guddaadha. Ilmi namaa qormaata adda addaa keessa darbee bakka tokko gaha. Osoo qormaanni jireetu baate silaa badaa fi gaariin addaan hin fooâ€™aman, jabaa fi laafan addaan hin bahan. Kanaafu qormaanni kan nutti dhufuuf nu jabeessufi.

Gara qormaata waraqaatti yommuu deebiâ€™u, qormaanni yommuu kalaaâ€™u (dhiyaatu) sodaan, dhamaâ€™iinsi fi wantoonni adda addaa nama muudatu. Sababa kanaan barattoonni kufuu dandaâ€™u. Insha Allah harâ€™a qormaata biyyoolessa kutaa 12ffaa akkamitti akka milkaaâ€™an qabxii muraasa ni eerra.

1.Qoâ€™achuuâ€“ Qormaata biyyoolessaaf yommuu qophooftu jiâ€™a lamaan dura qoâ€™annaa jalqabi. Garuu akka carraa taâ€™ee rakkoo si muudaten osoo hin qoâ€™atin hafte taâ€™a, fakkeenyaf rakkoo bara kanaa. Jiinni tokko yookiin torbaan muraasni si hafe haa jennu. Yeroo gabaaba kana keessatti maal gochuu dandeessaa? Yeroo gabaaban qaba, qoâ€™adhe hin fixu jechuun abdii kutuu hin qabdu. Tasgabbiin hanga dandeessu qoâ€™achuuf yaali.

Hiriyyaa waliin qoâ€™adhuâ€“ hiriyyaa waliin qoâ€™achuun yeroo fi humna kee qusata, wanta hin beekne salphatti baratta, qormaata ni dabarta. Ani yeroo kutaa sagal turee Fiziksiin garmalee na dhibaa tÃ¼re. Garuu yommu gara kutaa kudhanitti darbuu hiriyyaa waliin qoâ€™achuu eegale. Ergasii Fiiziksiin na salphate.

Hiriyyaa waliin yommuu qoâ€™attu of eegganno godhii. Hiriyyaa akkanumaan sitti dhufe yeroo kee gubutu jira. Yookaa irraa hin barattu, yookiin itti himte sirraa hin baratu. Si waliin kolfuun yeroo kee ajjeessa. Hiriyyaa akkanaa irraa fagaadhu. Akkasumas hiriyyoota hin baayâ€™isin. Yoo baayâ€™iste wal jeequn yeroo keessan gubdu. Hiriyyaan lama yookiin sadii si waliin gahaadha. Hiriyyaa fedhii qoâ€™annaa qabu filadhu waliin qoâ€™adhu. Ammas hiriyyaa saalaa faalla filachuun yeroo fi sammuu

kee hin qisaasessin. Hiriyyaa saala faalla waliin qoâ€™achuun fayda ati yaadde irra miidhaa isaatu caala. Sababni isaas, sababa fedhiitin xiyyeefannoon kee ni bittinaaâ€™a, sirnaan hin qoâ€™attu. Kanaafu saala faalla waliin qoâ€™achuu irraa fagaadhu.

Hiriyyaa kee irraa na caala jette wanta beektu hin dhoksiin itti himi. Akkuma itti himtuun wanta hin beekne baratta, kan duraa caalaa si gala.

Yaada fi xiyyeefannoo kee sassaabi- yommuu qoâ€™attu yaanni kee garaagarana kan taâ€™u yoo taâ€™ee yeroo keetis ni gubda, firiin keetis gadi buâ€™a. wanta si jeeqan ofirraa fageessi yookiin irraa fagaadhu kan akka teleefonaa, Tv, waca fi kkf.

Yaadannoo qabadhuâ€“ yaadanno qabachuu jechuun kitaaba guutu barreessu osoo hin taâ€™in jechoota keetin wanta ijoo katabuudha. Wanta kitaabarra jiru guutu sammutti qabachuuf (shamadaduuf) hin deemin. Yaad-rimee isaa hubachuuf carraaqi. Maal jechuu akka yaade hubadhu. Wanta si galee yaadanno kee irratti gudunfii.

Wantoota akka heeraga of keessa qaban kan akka Fiziksii, heerrega, Keemistirii, fi kkf fakkeenyota baayâ€™ee hojjachuun salphatti akka si galan gochuu dandeessa. Fakkeenyas yommuu hojjattu kitaaba rifaransii hundaa abuurun si hin barbaachisu. Rifaransii tokko filadhu isarraa fakkeenyota hojjachuuf carraaqi. Fakkeenyota kitaaba daree irra jiru hojjadhu. Qormaanni kan dhufu kitaaba daree buâ€™ureefateti. Qormaata waggoota darbanii hojjachuuf carraaqi. Akkuma duratti jenne hiriyyoota waliin fakkeenyota fi gaafiwwan furuuf carraaqi. Formullooni akka si jalaa hin banne yaadannoo irratti qabadhu.

2.Yeroo sirnaan fayyadamuuâ€“ yeroon tee lubbuu teeti. Akka si jala hin qisaasesofne sirnaan itti fayyadami. Yeroo muraasa qabdu keessatti sirnaan itti fayyadamuuf, guyyaa guutu wanta raawwattu guyyaa guyyaan saganteessi. Torbaan kana keessa barnoota kam xumuruu akka qabdu karoorfadhu. Torbaan itti aanus akkanumatti karoorsi. Guyyaa guutuu barnoota tokko qofa qoâ€™achuuf hin yaalin, ni hifatta, si jalaa baduu dandaâ€™a.

Ganama yeroon kaâ€™uun qoâ€™annaa jalqabi. Akkuma kaaten Tv fi interneetitti hin fiigin. Kunniin sammuu kee jeequn akka hin qoâ€™anne si godhu. Saâ€™aati tokko yookiin tokkoof walakkaan booda hara baafadhu(boqadhu). Saâ€™aati dheeraa boqonnaa malee dubbisa irra hin turin. Saâ€™aa walakkaaf yookiin tokkoof rafii yookiin ciisi yookiin immoo gara alaa bahii takka olii gadii deemi yookiin ispoorti hojjadhu.

Yeroo sammuun kee hooâ€™a(fresh) barnoota tiyoori kan akka Baylooji, Seenaa fi kkf qoâ€™adhu.

3.Boqonnaa fudhachuuâ€“ boqonnaan hojii keenya kam keessattu baayâ€™ee murteessadha. Boqonnaa malee kan saâ€™aati 24 hojii kan hojjannuu yoo taane sammuu fi qaamni keenya ni dadhaba, hojiin ala taâ€™a. Hirribni fi ispoorti hojjachuun anniisaa sammuu fi qaama haaromsu. Akkasumas kunniin lamaan daangaa yoo darban qaama fi sammuu miidhu. Hirribni garmee yoo baayâ€™ate sammuu dugulcha. Saâ€™aati hirribaa kee murteessi. Wal duraa duuban saâ€™aati saddeet rafuu osoo hin taâ€™in addaan qoqqoodi rafi. Fakkeenyaf, halkan saâ€™aati 5 irraa hanga saâ€™aati 11 yoo rafte, saâ€™aati shan taâ€™a. Ergasii guyyaa walakkaa saâ€™aati tokko yookiin lama rafuu dandeessa. Haala kanaan

qoâ€™anna kee keessatti sammuu fi humna kee haaromsita. Barattoonni gariin saâ€™aati sadii qofa rafuun qoâ€™ataa bulu. Anas wanti akkana ana muudate tÃ¼re. Garuu kuni sammuu kan miidhu fi firiin isaa gadii buâ€™aadha. Hirriba gahaa xiqqaate xiqqaatu saâ€™aati 5 rafi. Addunyaa tanaaf jette sammuu of hin dhoosin. Rabbitti hirkadhu.

4.Nyaata madaallamaa- gariin keenya ni qoâ€™anna jenne garmalee nyaanna. Garuu kuni sammuu kan cufuu fi qaama kan dadhabsiisudha. Garmalee yoo nyaatte sammuun kee waa fudhachuu hin dandaâ€™u. Warrii keenyas waan qooâ€™attuf garmalee nyaachu qabda jedhu. Eeti nyaachun garmalee barbaachisadha. Garuu madallaama taâ€™uu qaba. Yeroo qoâ€™atte garaan kee si beelaâ€™u osoo hin guddisin nyaadhu, dhugi. Akka garmalee quufte hin dadhabne garaa kee eegi. Garuu amma jiâ€™a Ramadanaa waan taâ€™eef dhoksatti nan nyaadha, nan dhuga jette hin carraaqin. Ramadaanni qormaata kee caalaa. Obsi. Yeroo anniisa qabdu ganamaan qoâ€™annati kaâ€™i. Guyyaa walakkaa yommuu dadhabdu rafi. Beela kee irratti osoo hin taâ€™in qoâ€™annaa kee irratti xiyyeefadhu. Galgala yommuu sooma hiiktu garmalee nyaachun of hin dadhabsiisin. Nyaanni fi dhugaatin kee madaallamaa haa taâ€™an.

5.Sodaa fi shakkii kee qabaneessi â€“ akkuma saâ€™aati fi daqiiqan darbaniin qormaatatti dhiyaata adeemta. Shakkii, dhiphinnii fi sodaan kee dabaluu dandaâ€™a. Abshiir garmalee dhiphachuu fi sodaachun wanta qoâ€™ataa turte of keessaa hin haaqin. Qormaanni hangam jabaa akka taate si ilaaluf malee dhuma jireenya keetiti miti. Qormaata kana darbuu fi kufuun dhuma jireenya keeti hin murteessu. Namoota meeqatu jiru qormaata kana kufani soreessa taâ€™an. Meeqatu jiru qormaata kana darbanii fi yuniversitii seenani erga bahanii hojii dhaban. Kanaafu tasgabbaaâ€™i. Qormaanni addunyaa tanaa ni darbaa, qormaata qabrii fi Guyyaa Qiyaama yaadadhu.

Halkan qormaataa garmalee qoâ€™ataa hin buliin. Yaadannoo kee irra deebiâ€™i ilaali. Barattoonni gariin halkan qoâ€™ataa bulanii guyyaa qormaata sammuun isaani waan dadhabuuf firii gaarii osoo hin galmeessin hafu. Hirriba gahaa rafi. Xiqqaate xiqqaatu saâ€™aa 7. Guyyaa yommuu qormaata deebitu xiqqoo rafu dandeessa. Garuu hirribni si fudhate qormaanni akka si jala hin dabarre of eeggadhu, saâ€™aati iyyitu guuti.

6.Qormaata irratti-yeroo qormaata tasgabbaaâ€™i. Rabbirratti hirkadhu. Wanta qormaataf barbaachisan kan akka ID, israasi, haaqxu fi kkf ganamaan qopheefachun gara qormaata seeni. Yommuu qormaata jalqabdu hin jarjarin. Bismillahi jedhi jalqaba irraa jalqabi. Gaafin tokko yoo sitti ulfaate yeroo irratti hin gubin irra marsii gara gaafi itti aanutti darbii. Garuu waraaqa deebii irratti filannoowwan keessa tokko irratti tilmaaman gurraachessi.

Yoo hin dogongoriin qormaanni jalqabaa Ä°ngiliffa natti fakkaata. Qormaata ingiliffaa irratti rakkoon barattoota muudatu, keenyata (passage) fi gaafiwwan isaati. Dubbisanii hubachuuf yeroo namarraa guba. Keenyata san guutu dubbisuun sirraa hin eeggamu. Gaafi inni gaafatu dubbisii keenyata keessaa deebii isaa barbaadi. Yeroo garii mata dureen keenyata kanaa maaliidha? Guddunfaan (infer, conclusion) keenyata kana maaliidha jedhe gaafachu dandaâ€™a. mata dureen keenyaticha yookaa jalqaba, jiddutti yookin dhumarratti argamu dandaâ€™a. filannoowan gaafi erga dubbiste booda salphatti ijaan keenyatti keessa barbaadu dandeessa.

Qormaatan dura gaafiwwan Comprehensive Passage qaban hojjadhu. Haala kanaan siif salphata.

Ingiliffa keessatti harkii caaluu seerluga gaafatu. Kanaafu wanta kitaaba irra jiru qoâ€™adhu. Rifaransii dabalataa fayyadamii. Kan akka â€œAdvanced English, book 1 and 2â€•

Herregni, fiziksii fi barnoonni biroos haaluma kanaan. Gaafiwwan si dhiban yeroo kee irratti hin gubin irra darbii gaafiwwan sasalphaa hojjadhu.

Ofitti amanummaa qabaadhu. Baratataa biraa irraa garagalchuuf osoo hin taâ€™in hanga qoâ€™atteen qormaata hojjachuuf of amansiisi manaa bahi. Yaada â€˜Insha Allah hojjachuu nan dandaâ€™a.â€• jedhuu sammuu kee keessatti maxxansi. Duâ€™aayi godhii.

7.Firii qormaataâ€“ firiin qormaata yommuu bahuu, yookaa rifachuun wanta hin taanen lubbuu kee badii irra hin buusin yookiin immoo firiin qormaata kee garmalee gaarii waan taâ€™eef of tuulun ardii irra hin deemin. Lamanuu daangaa haa qabaatan. Barattoonni tokko tokko yommu qabxiin isaani gadi buâ€™uu gara of ajjeechatti deemu. Kunii of kasaarsu fi miidhu malee wanta biraa taâ€™uu hin dandaâ€™u. Akkuma duratti jenne qormaanni jabeenya kee qoruuf malee dhuma kee murteessuf kan dhufuu miti. Rizqiin Rabbii balâ€™aadha. Maaltu gara of ajjeechatti nama oofe ree? Qabxiin kee yoo gadii buâ€™e, hin gaddinii obsii. Carraawwan argatteeti fayyadamuun jireenya kee foyyeessuf carraaqi.

Qormaata gaarii isiniif haa taâ€™u. Rabbiin isin haa gargaaru jechaa barreefama harâ€™a koo asirratti xumura.

Akkaataa itti milkooftan caalatti beekuuf kitaaba â€œYaadaa fi Milkaaâ€™inaâ€• jedhu dubbisuu dandeessu. Waaâ€™ee kitaabaa fi akkaataa itti bitamu linki kana irraa ni argattu:
https://sammubani.com/2021/10/23/yaadaa-fi-milkaaina-kitaaba-guutuu/#.YXZQ_p5BzIU

Date Created
June 8, 2016
Author
admin